

VANTAAN KAUPUNGIN ASiantuntijalausunto**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 74/2026 vp)**

Vantaan kaupunki kiittää Hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä.

Vantaan kaupunki pitää monia esityksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina. Hallitusohjelman mukaista tavoitetta vahvistaa kotoutumisen työelämälähtöisyyttä ja lisätä maahanmuuttajan omaa vastuuta pidetään myönteisenä. Vantaalla maahan muuttaneiden työllisyyden ja osallisuuden edistäminen ovat kaupungille keskeisiä tavoitteita. Esityksessä painottuu kuitenkin voimakkaasti kotoutumisen edistämisestä säästäminen, ja säästötoimet herättävät huolta kotoutumisen vaikuttavuudesta sekä siitä, että kotoutumispalveluilla on mahdollisuus jatkossakin vastata aidosti erilaisten asiakasryhmien tarpeisiin. Esitetyt muutokset kohdistuvat erityisen voimakkaasti suuriin kaupunkeihin, joissa sekä kotoutuja-asiakkaiden määrä että palvelutarpeet ovat keskimääristä suurempia.

Lukutaitokoulutuksen siirtäminen työvoimaviranomaisen järjestettäväksi

Vantaa suhtautuu periaatteessa myönteisesti rahoituksen kokoamiseen yhteen kanavaan. Lukutaitokoulutuksen muuttaminen työvoimakoulutukseksi tukisi tavoitetta työelämälähtöisyyden vahvistamisesta. On kuitenkin tärkeää huomioida, että lukutaitokoulutuksen kohderyhmä on usein erityisen haavoittuvassa asemassa –henkilöitä, joiden työmarkkinoille suuntaaminen on keskimäärin pidempikestoista ja monin tavoin haastavampaa. Nykyisellään he hyötyvät eniten joustavasti toteutetuista koulutuksista, joissa on vahva pedagoginen osaaminen aikuisen luku- ja kirjoitustaidon opettamisessa.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arviossa koskien vapaan sivistystyön lukutaitokoulutusta sekä aikuisten perusopetusta on esitetty huoli siitä, että erityisesti heikolla perusosaamisella Suomessa opintonsa aloittaneille pyrkimys nopeampaan koulutuksen suorittamiseen ja työelämään siirtymiseen voi muodostaa riskin sosiaalisen ja taloudellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Mikäli perusosaaminen ei ole riittävällä tasolla, se voi muodostua esteeksi jatko-opintojen ja työmarkkinoilla pärjäämisen näkökulmasta. Heikkojen perustaitojen omaaville maahan muuttaneille pelkän nopean läpäisyn ja tehokkuusmittareiden painottaminen voi johtaa myös useampiin keskeytyksiin ja koulutuksen kertaamistarpeeseen, mikä lisää taas kustannuksia.

Nyt esitetty muutos lukutaitokoulutuksen ja muun vapaan sivistystyön 100 %:lla valtionosuusrahoituksella toteuttaman koulutuksen muuttaminen työvoimakoulutukseksi voi jättää koulutuksen ulkopuolelle siitä hyötyviä asiakasryhmiä. Esitys ei myöskään huomioi riittävästi henkilöitä, jotka eivät kykene aktiiviseen työnhakuun tai joiden ei ole mahdollista sijoittua työmarkkinoille erilaisten haasteiden vuoksi. Lainsäädännössä olisi syytä tunnistaa kotoutumisen eritahtisuus ja vaihteellisuus, jotta myös työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajien osallistuminen ja tarpeenmukaiset palvelut voidaan turvata.

Velvoittavuuden lisääminen

Velvoittavuuden lisääminen on sinänsä tervetullut keino kannustaa maahan muuttaneita aktiivisesti edistämään kotoutumistaan ja osallistumaan palveluihin. Vantaan kaupunki kuitenkin korostaa, että velvoittavuuden lisääminen on kestävää vain, jos palveluita on riittävästi ja oikea-aikaisesti tarjolla. Siksi erityisesti alkuvaiheen kotoutumispalveluihin kohdentuvan rahoituksen on oltava riittävää ja ennakoitavaa, jotta velvoitteiden toteuttamista varten voidaan tarjota kattavat, tarkoituksenmukaiset palvelut kaikille kotoutujille.

Rahoitus ja toimeenpanon edellytykset

Vantaan kaupunki pitää myönteisenä, että rahoitusvastuita selkiytetään ja valtionosuuksiin sisällytetään jatkossa esimerkiksi indeksikorotus, toisin kuin nykyisissä laskennallisissa korvauksissa. Kuitenkin esitys kohdentaa kuntiin jälleen uusia säästötoimia koskien kotoutumisen edistämisen kokonaisuutta. Aiempien rahoitusleikkausten yhteisvaikutuksia ei ole riittävästi arvioitu ennen tätä seuraavaa leikkauskierrosta. Kuntien kotoutumista edistävien palvelujen rahoituspohja kärsii jo nyt kaupunkien yleisen taloustilanteen kiristymisestä sekä työttömyysturvan kuntaosuuksien voimakkaasta kasvusta. Esityksen vaikutusarvioinneissa tuodaan esiin, että jos kunnissa ei vähennetä palveluita, kohdentuvat vaaditut säästöt muuhun kunnan toimintaan. Työvoimakoulutusten hankinta- ja hallinnointitehtävien siirtyessä kokonaan kunnille myös henkilöstö- ja organisaatioresurssien tarve kasvaa, mikä on huomioitava muutoksen toimeenpanossa.

Kotoutumisen onnistuminen edellyttää pitkäjänteisiä ja kestäviä ratkaisuja. Vantaan kaupungin näkökulmasta on riskinä, että esitetyt lyhyen aikavälin säästötoimet voivat vaarantaa tämän tavoitteen ja johtaa pitkällä aikavälillä sekä inhimillisesti että taloudellisesti epäedullisiin seurauksiin.

Lisätiedot:

Suvi Lindén

Kansainvälisten asiakkaiden palvelupäällikkö

suvi.linden@vantaa.fi

p. 040 3562613